

ISTEN ÚTJÁN

Ezs 2,3

Minden újév reggelén az élet végtelen útjának újabb határvonalát lépjük át. Mögöttünk marad a megtett út, az elmúlt esztendő. Milyen is volt? Egy pillanatra hajtsuk le fejünket és emlékezzünk; oh ne arra, hogy szűk volt-e a marka, amikor örömeinket mérte vagy túl bő kézzel osztogatott-e bánatot és szenvedést? Most csak arra gondoljunk, hogy mi hogyan jártuk az elmúlt év sokszor göröngyös, máskor felfelé ívelő, majd szeszélyesen szétágazó útjait. Volt-e célunk, szilárd eszményünk, ami vezetett és volt-e erónk hitünk, kitartásunk megvalósítani álmainkat, véghez vinni terveinket?

Újév reggelén fontos e számbavétel, mert ez határozza meg elindulásunkat. Vár az új út, az új esztendő! Kémeleljük a ködbe vesző horizontot, próbáljuk fellebbenteni az idő titokzatos fátylát és bepillantani a hónapok, hetek, napok mélységeibe. Mit hoznak, mit tartogatnak számunkra? Merre és hová vezet az út?

Idő és élet örök vándora, ember, testvérem! Újévi tanácstalanságokban, amikor még túlságosan élők a múlt emlékei, amikor még bizonytalanok az első lépések, s lehet, hogy egy kicsit még mámoros a hangulatod, engedd, hogy megfogjam a kezéd és vezesselek. Ne félj, nem az én gyenge kezem nyújtom támaszul feléd, és nem a múltó szó erejével hívlek. Oda vezetlek, ahonnan biztos az elindulásunk, ahol nincs múlt és jövő, ahová összefutnak mind az életutak: az élet örök kútfejéhez, a mi teremtő és megtartó Istenünkhöz. Amikor megfogom a kezéd, szeretném ha ezt éreznéd meg s átforrósodna ettől a lelked: készen vagyok. Hívlek hát és vezetlek a próféta szavával, a mi áldott Istenünk üzenetével: „Jertek menjünk fel az Úr hegyére, Jákob Istenének házához, hogy megtanítsa minket az ő utaira, és mi járjunk az ő ösvényein.“

Ismered-e a magaslat varázsát, a hegyről való kilátás gyönyörűségét? Amikor fent vagyunk a hegyen, nemcsak a friss, ózondus levegő üdítő hatását érezzük vagy gyönyörködünk a verőfényes napsütésben s a kitégült látóhatár szépségeiben, hanem látjuk a völgyben fehéren kígyózó utakat is. Követni tudjuk futásukat: merre, hová vezetnek. De mennyivel más ez a hegy, ahová hívlek: az Úr hegyére. Itt nemcsak pillanatnyi örömök várnak rád, de beragyogja életünket az isteni szeretet napsütése, s lehet-e nagyobb áldása életünknek, mint belélegezni az Isten iránti bizalom és hit tiszta levegőjét. És milyen fenséges itt a kilátás, nem takarja el semmi a messihi horizontot: még a bánat felhője vagy a kétségek köde sem tudja elrejtteni előlünk Isten atyai arcát. Ezen a hegyen nem csak látunk völgyet, távoli csúcsokat és kanyargó utakat, hanem kitekintésünk hármass világnézetbe torkollik bele: egy pillanatra megértjük mi a múlt, megérezzük mi a jövő s bizalommal elfogadjuk a két óriás között tovaszaladó életutat, a jelent.

Vándorként járunk életutunkon, porába írjuk sorsunkat, álmainkat. De újév reggelén, amikor itt állunk Isten hegyén, tekintetünk egyszerre

három dimenzióba villan szét, s búcsúzó, csodálkozó és reménykedő szemünk előtt összehajlik a múlt, a jelen és a jövő.

Indulásra készen állunk és hátratekintünk, mögöttünk kígyózik a múlt hatalmas országútja. Visszanézésünkben ezer emlék születik újra, események zajlanak s az öröm és bánat, siker és balszerencse változó pillanatai szoros szálakkal kötik gúzsba búcsúzó tekintetünket. Kérdések tódulnak ajkunkra: mi van mögöttem? Honnan indultam el? Volt-e egyáltalán kezdet és lesz-e valamikor vég? Mit jelent számunkra a múlt, a megtett életút, az eltemetett őszentendő? Sokan azt hiszik, hogy a múlt, amit elhagytunk, mögöttünk van. Ez téves nézet, ami sok baj forrása lehet. A múltnak ugyanis az a tulajdonsága, hogy nem lehet szabadulni tőle. Szakadatlanul velünk jön, mint láthatatlan és biztos útítárs.

Amikor hátra nézel, testvérem, vigyázz, hogy lelkedet meg ne babonázzák, szívedet rabul ne ejtsék akaratomat le ne igázzák a múlt eseményei. Emelkedj föléjük. Most ne gondold másra, csak arra, aki adta számodra a múltat, a tovatűnő évet s mindazt, ami benne kedves és áldott volt, Isten jusson eszedbe, akiben „élünk, mozgunk és vagyunk“. És szoltáros szívvel énekel: „A Sionnak hegyén Ūristen, tied a dicséret“, s tedd hozzá csendesen: a köszönet és hálaadás.

Am okos emberként a múltból vidd magaddal örök értékeinket, amelyek évezredek óta szilárdnak mutatkoznak, és amelyek laza idői burkából egy réteget ismét tovasodort a múló idő. Ragaszkodj ezekhez rendületlenül, mindahhoz, ami magasabbra emel, ami emberré tesz, széppé, jóvá és élni érdemessé teszi az életet. Nézz hátra, de ne azért, hogy rabul ejtsen és fogva tartson a múlt, hanem hogy erőt meríts, hogy lendületet nyerj, hogy mindaz a gazdag hagyomány, amelyben elődeink áldozata ötvöződött a mi álmainkkal, forrása lehessen a hitnek és reménységnek. Mert vár az új út, vár a jövő.

A jövődő arcát senki nem látta. A jövődő egyedül az embernek adott ajándék, de olyan ajándék, amelyet sohasem kap meg és soha sem lát meg. Meg kell halnia a jövődőnek, múlttá kell válnia, hogy legyen. És mégis a jövődő gondolata az, ami állandóan alakít és táplál. Senki sem él a tegnápért, mindenki a holnapért fárad és küzd. Azért van élet, mert van jövődő, s ez annyira egyszerű és alapvető igazság, hogy a megfordítottja is áll: azért van jövődönk, mert van élet. A holnap a reménység, amely az életet táplálja. Csak lehetőség a holnap, csak gondolat, csak álom a jövődő, de belőle születik a világ. Semmi sincs elveszve, aminek holnapja van, mindene van annak, aki reggelt várhat!

Isten hegyén álló testvérem! Amikor bontakozik lassan a jövődő képe, a szerteszét futó utak között keresd meg azt, amelyik a tied, amelyik számodra az egyedüli lehetőség. Nézz előre és kérd a gondviselő Istent, tanítson meg az ő utaira. Vigyázz, amikor elindulsz, ne vágyakozz az elérhetetlen messzeségbe, vágyaid távolába, hanem keresd azt a célt, ami betölti életedet és boldoggá tehet. Vess számot önmagaddal, mérd fel erőidet és úgy indulj útnak. A cél és erő az emberi boldogság két tényezője. Hiába tűzöd magad elé a legszebb és legnemesebb célt is, ha nincs hozzá erőd, hogy elérd és megvalósítsd. De hiába rendelkezhetsz nagyszerű testi és lelki erőkkal, tehetséggel, ha nincs célod, amelynek szolgálatában felhasználhatnád erőidet.

Itt az Ūr hegyén, az Isten házában, választ nyerhetsz minden kérdésedre, amikor a mi unitárius hitünk arra tanít, hogy a cél, a szeretet

és az erő a hit. Kétkedni, habozni, halogatni annyi, mint a jövőt elszalasztani. Járj hitben szeretetért. Akkor birtokoddá lesz az erő és a cél. Nézz a dolgok mögé, az örökkévalóság világába és bízzál az örökkévaló igazságban, jóságban és bölcsességben, amely mindent összegyűjt, ami erőtlennek látszik és legyőz mindent, ami alantas és rossz.

Aki a múltba néz, hátra tekint, aki a jövőt vizsgálja, előre néz. De egyben felfelé is. Az élet örök vándorának ez a legszebb és legáldottabb pillanata, hogy felfelé nézhet. Mert megérzi egy olyan valakinek a létét, aki mindenhatóság és örök szeretet; aki Ura az időnek és a törtéetésnek, s aki mindezt nekünk adta az élet egyetlen, csodálatos lehetőségében. A múlt felett már nincs hatalmunk, a jövő még nem a miénk, de miénk a pillanat, a nagy lehetőség, amely a múltat és jövőt elválasztja és összeköti. Nagy, felséges, kiváltságos örökség a jelen, amelyen át hozzánk hajol Isten, aki nagyobb, mint a múlt, és nagyobb, mint a jövő, mert mind a kettőt magába foglalja. Aki Istent csak a múltban látja vagy akihez csak a jövőből szól igazán sohasem bírhatja. Isten az örök jelenvalóság és ő ebből a véghetetlen jelenvalóságból adott egy részt az embereknek: a pillanatot, azért, hogy ebben találkozzék vele. A távoli Isten legyen közelvaló, legyen az élet ereje, birtoka és ajándéka.

Íme, mögöttünk a múlt, amelyből tanultunk és gazdagodtunk, és előttünk a jövő: a cél, a lehetőség, az eszmény és erő. De velünk a jelen, benne élünk. És az új úton vagy az eddigi folytatásán nem mind egy hogy miként. Új emberre van szükség. Szüksége szeretteid kis körének, a családnak, de a közös sorsot és hivatást élőknek, embertársaidnak is. Egyéneknek és közösségeknek egyaránt, egyházadnak és hazádnak, az egész föld szebb és békésebb holnapjának, Isten szent ügyének a világban.

Öltözd fel az új embert: aki ismeri Isten útjait és ösvényeit járja, aki mindig bizalommal tekint előre és felfelé néz. Mert hozhat bármit számunkra a jövő: örömet, sikert, egészséget vagy bánatot, kudarcot, fájdalmakat, megoldást csak akkor találunk, ha Istenre figyelünk, ha hozzá emeljük tekintetünket és a földi élet szűkös, önző mértéke helyett az élet örök horizontjához mérjük eredményeinket és megtorpanásainkat, életünket és halálunkat. És akkor nem fogunk soha megszégyenülni és megtántorodni.

A jól ismert történet szerint, első tengeri útja során a kapitány megszólította a kis hajósínast. Fiú, tudsz-e jól mászni? Igen, válaszolta büszkén a fiúcska, otthon az erdőben a legmagasabb fákat másztam meg. De amikor az árboc tetején volt és a hajó ide-oda ingott, szédülni kezdett, reszketett és félt, hogy lezuhan. A kapitány azonban a fiú minden mozdulatát figyelte, és amikor rémült, kétségbeesett arcát látta, felkiáltott: Fiú, felfelé nézz, csak felfelé nézz!

Induljunk hát, mert vár az új út vagy a folytatás, de mindenképpen a jövő. És nézzünk mindig egyenes derékkal felfelé, hogy megtanulhassuk milyen az Isten útja.

Isten útja az igazság — töltsd be minden erőddel.

Isten útja a megbocsátás — te is gyakorold.

Isten útja a jóság — lehet-e más mindennapi kenyered?

Isten útja a béke — légy hirdetője és munkálója annak.

Isten útja a szeretet — tedd általa szebbé és gazdagabbá az életet
Isten útja a jövőndő — lépj rá bizakodva, bátran, boldogan, és megnyered az életet, a boldog új esztendő! Amen.

BENCZÉDI FERENC

JAKÓB KÚTJÁNÁL

Jn 4,19—24

A fejezet, melyből kiválasztottam beszédem alap gondolatát, „Jézus beszélgetése a szamaritánus nővel“ címet viseli. Renan francia szabad-
elvű teológus ezt a találkozást, kiemelve a beszélgetésből Jézus szavait „Eljön az óra . . . amikor az igazi imádói lélekben és igazságban imádják az Atyát“, így értékeli: „Első ízben mondotta ki a szót, melyre vallását alapozta. Tiszta istentiszteletet teremtett, melyet minden magasztos lélek gyakorol az idők végezetéig . . . Jézus szava villanás volt egy sötét éjszakában; tizennyolc évszázadra volt szükség, amíg az emberiség szeme (csak nagyon kis töredéke) hozzászokott. De a villanásból világos nappal lesz, és ha az emberiség áthalad a tévedések körén, ehhez a szóhoz fog visszatérni, mint hitének és reményének halhatatlan kifejezéséhez.“

Vizsgáljuk meg ezt az evangéliumi történetet, annak hátterét és mondanivalóját, mely az elragadtatás idézett sorait iratta le a Jézus életét kutató teológussal.

Jézus korában minden hithű, hagyományaihoz ragaszkodó zsidó, ha tehette, messze elkerülte Szamaria tartományát, csak hogy ne kelljen találkoznia az általa tisztátalannak tartott és megvetett szamaritánusokkal. Honnan származott ez a megvetés? Amikor a zsidókat a babiloni fogságba hurcolták, Szamariában sokan otthon maradtak. A fogság sokáig tartott, és a hazatérő zsidók nem tudták megbocsátani, hogy az otthonmaradott szamaritánusok a megszállókkal keveredtek, összeházasodtak. Amikor a fogságból visszatért zsidóknak a szamaritánusok felajánlották segítségüket a templom újjáépítéséhez, ezt visszautasították. Ettől kezdve századokon át a pogányoknál rosszabbaknak tartották a szamariabelieket annak ellenére, hogy fajtestvérek voltak.

Jézus azonban nem osztotta népe előítéletét. Isten- és emberszeretetet élő lelkében nincsenek elválasztó falak; ő nem gyűlöli őket, nem kerüli ki tartományukat, amikor Judeából Galileába tart. Ez történt most is amikor Szikem város széléhez érkezik és ott megpihen. Tanítványai bemennek a városba, hogy élelmet szerezzenek. A déli napsütésben Jakób kútjához vízért jövő samariai asszonyt Jézus megszólítja, aki ezen meglepődik. Megdöbbenésének kettős oka volt: először is abban a korban férfi nem szólított meg idegen nőt; másodsor, a férfi, aki megszólította őt zsidó, ruhájáról ítélve rabbi, tanítómester. Beszélgetni kezdenek, s az asszony ráébred, hogy akivel beszélget, az több mint rabbi, valami erő és szeretet sugárzik ki szavaiból, egész lényéből, melynek összehatása nyomán kibuggyan ajkán a felismerés: „Uram, látom, hogy próféta vagy“. És a felismerés után jön a kérdés: Ha próféta vagy, mondd